

1
12
2

2.

3
-

36
=

35
=

34
=

33
=

49
=

D. GVSTAVI BERNHARDI BECMANNI
PROFES. IVRIS AC PHILOSOPHIAE ORDINARIJ
IN ACADEMIA GOETTINGENSI,

DISSERTATIO

DE

OBLIGATIONE MANDANTIS

ERGA

MANDATARIVM FINES
MANDATI EXCEDENTEM

PRO GRADV DOCTORIS

IN ACADEMIA FRIDERICIANA

A. R. S. MDCCXXXVII. MENS. APRIL. HABITA.

*Ob raritatem & argumenti praestantiam denuo
typis expressa.*

HALAE MAGDEBVRGICAE STANNO HENDELIO
M DCC LXVII.

(5)

D. GUSTAVI BERNHARDI BECHMANNI
PROFESSORIS AC PHILOSOPHICAE ORNAMENTI
IN ACADEMIA GÖTTINGENSIS

DISSERTATIO

DE

OBLIGATIONE MANDANTIS

PRIMA

MANDATARIIUM FINES

MANDATI EXCEDENTEM

PRO GRADU DOCTORIS

IN ACADEMIA FRIDERICIANA

IN ACADEMIA MEDICAE ATQUE CHIRURGICAE

Dr. med. et phil. Gustavus Bernhardus Bechmannus

HAEC DISSERTATIO IN ACADEMIA FRIDERICIANA

IN ACADEMIA MEDICAE ATQUE CHIRURGICAE

IN ACADEMIA GÖTTINGENSIS

§. 1.

Si quis actum aliquem suscipit; ille ita comparatus esse potest, ut vel ipsi inde agenti proxime utilitas obveniat vel tertio. Si prius; negotium proprium suscepisse dicitur. Sin posterius; vel tertius ipse eum suscipere debuisset, vel non. Illo casu negotium alienum vocatur. Suscipit igitur negotium alienum qui actum aliquem suscipit in alterius curiam utilitatem, quem ille ipse expedire debuisset.

Negotium
alienum
quid?

Cum de obligatione mandantis erga mandatarium fines mandati excedentem acturi simus, & haec debita determinari nequeat, nisi ex distincta alieni negotii & modorum illud explicandi notione; non possumus facere, quin eos quoad eius fieri potest brevissimis antea evoluamus. Quod vero datam negotii alieni definitionem adinet; eandem plane ideam menti VLPIA. NI obversatam fuisse patet ex l. 1. §. 2. ff. de procur. ubi usus, inquit, procuratoris perquam necessarius est, ut qui

A 2

rebus

rebus suis ipsi superesse vel nolunt vel non possunt, per alios possint agere, & d. l. i. pr. procuratorem definit per eum, qui aliena negotia mandatu domini administrat.

§. 2.

*Suscipitur
vel consentiente
vel dissentiente
altero.*

Si quis aliena negotia qua talia sponte expedit; necesse est, vt in ipso sit voluntas ea expediendi (§. 1.). Quod si vero voluntatem eius spectemus, cuius sunt negotia; duo casus distinguendi se offerunt. Vel enim qui negotia suscepit hunc idem velle sibi persuadet, vel non. Si prius, *consensum*; sin posterius, *dissensum* eius sibi repraesentat.

*Diversae
huius consensu
species.*

Si qui negotia alterius expedit, hunc in expeditionem consentire cogitat; consensum alterius contigit vel ex signis eius arbitrariis, vel ex principiis generalibus psychologicis. Priorem consensum *signatum*, posteriolem *non signatum* dicemus. Signatus consensus in *expressum* & *tacitum* abit, prout signa, vnde immediate conligitur, vel verba sunt vel non.

Exempla consensus signati vulgo obuia sunt. Non signatus, quem etiam praesumptum dicunt, conligitur ex principiis generalibus psychologicis, per ipsius obiecti naturam determinatis. Cum enim ex iis constet, quemcunque velle, quod sibi tanquam bonum quod ad se repraesentat; dispiciendum, virum datum obiectum tale sit, in quo dicta hypothesis locum habeat. Quod quidem tam ex ipsius obiecti natura, quam ex propensionibus & affectibus cognitis eius, de cuius voluntate quaeritur, & modo consueto eius agendi cognosci potest. Si igitur deprehendas, obiectum ita comparatum esse, vt tertius aliquis idem

erga mandatarium fines mandati excedentem. 5

idem sibi tanquam bonam sit repraesentaturus; inde argumentum ducere licet ad voluntatem eius, quam ideo praesumptam seu non-signatam dicunt.

§. 4.

Idem de dissensu eius dicendum, quatenus qui aliena negotia expedit, illum sibi repraesentat. Vel enim principium eius cognoscendi signa cogitationum arbitraria sunt, vel principia generalia psychologica, conlata cum ipsius obiecti natura & indole personae. Illum dissensum *signatum*, hunc *non signatum* vocabimus. Dissensus signatus ratione negotii futuri etiam in specie *prohibitio* vocatur. Vnde *prohibere* dicitur, qui declarat, se nolle negotium aliquod futurum ab alio perfici. Signatus consensus prout vel cum verbis tanquam signis immediatis connectitur vel non, vel *expressus* vel *tacitus* appellatur.

Species huius dissensus evolvitur.

§. 5.

Quemadmodum philosophi in genere possibile dicunt, quod non involuit contradictionem; ita Icti in specie *moralis possibilitatem* alicui rei tribuunt in relatione ad leges morales, quatenus nimirum ipsis non repugnare vel non contradicere concipitur. Quod si iam dissensum alicuius quod ad negotiorum suorum expeditionem ad leges morales referamus; ille etiam ipsis vel repugnat vel non. Si prius obtinet, *moraliter impossibilis*; si posterius, *moraliter possibilis* audit.

Dissensus est vel moraliter possibilis vel moraliter impossibilis.

In ontologia in genere ad genus τῶν ἀδυνάτων referatur, quo posito ponitur contradictio siue sibi ipsi siue alii

rei possibili seu verae contradicat. Quapropter etiam hanc immerito moraliter impossibile vocant, quod veritati alicui morali seu legi contradicit. Idem veteres iuris conditores sensisse, discimus ex elegantissimo loco PAPINIANI libr. 16. quaest. quem TRIGONIANVS nobis seruauit l. 15. ff. de condit. instit. Quae facta, inquit Ictus, laedunt pietatem, existimationem, verecundiam nostram, & ut generatim dixerim, contra bonos mores fiunt, nec facere nos posse credendum est, conf. l. g. l. 14 ff. eodem.

§. 6.

Quid obligatio mediata & immediata.

Omne ius oritur ex obligatione, & omnis obligatio ex lege concipitur. Lex ergo tanquam vltimus fons & principium iurium & obligationum potest considerari, & ad ea se habet, vt causa ad effectum. Quum vero effectus a causa dependeat vel mediate vel immediate; obligationes etiam duplici hoc modo a lege, scilicet vel mediate vel immediate proficisci possunt. Illae obligationes *mediatae*, hae *immediatae* vocantur.

§. 7.

Factum obligatorium definitur tam in se, quam respectiue tale.

Si mediatam cogitemus obligationem; praeter legem factum aliquod nobis concipere debemus, quo mediante obligatio illa ex lege descendat (§. 6.). Factum quod hoc modo obligationem producit in genere vocatur *obligatorium*. Obligatio haec vero cohaerere potest vel ipsi agenti vel alii. Priori respectu factum *in se*, posteriori vero *respectiue* seu *respectu tertii obligatorium* vocabimus.

Sic e. gr. qui rem alterius commodatam adcipit, hoc facto ad eius restitutionem, & qui alteri damnum infert, ad illud reparandum tenetur. Est ergo tam adceptatio com-

commodati, quam damni inlatio factum obligatorium sed in se tale. Pariter si defunctum aliquem sepeliendum curavi; heres seu in genere ad quem onus funerandi spectat mihi obligatus est ad sumtus factos legitime in funerationem restituendos. Funeratio ergo hoc modo factum obligatorium, & quidem respectiue seu respectu tertii tale est. Communiter solent hos duo respectus confundere. Sed realem eorum diuersitatem ipsa ratio loquitur, neque nos temere eos distinxisse ex mox dicendis adparebit.

§. 8.

Si factum est respectiue obligatorium; eatenus etiam moraliter possibile est. Si enim factum est respectiue obligatorium; ex dispositione legum obligationem in tertio producit (§. 7.). Si ex dispositione legum obligationem in tertio producit, ius eidem respondens agenti tribuit (§. 6.). Si ius tribuit; concipitur inde facultas agendi moralis (per definit.). Si vero facultatem agendi moralem tribuit; moraliter possibile est (§. 7.). Ergo etiam si factum est respectiue obligatorium; eatenus moraliter possibile est.

Factum respectiue obligatorium est moraliter possibile.

E. gr. Si pactum aliquod cum Caio in eo, ex quo ipse mihi ad certam rem praestandam obligatus est; necesse est vt pactum hoc, si validam in ipso producere debet obligationem, legibus conueniens seu conforme sit. Quae etiam Praetor ratione commotus in edicto suo pulcherrimo ea tantum se seruaturum pacta pollicetur, quae neque dolo malo, neque aduersus leges, plebiscita, Scaeta, edicta principum, neque quo fraus cui eorum fiat, facta sunt l. 7. §. 7. ff. de pact. Quod vero praedictarum huius theorematum tantum per notionem facti respectiue non etiam in se obligatorii determinetur; quilibet ex facili largietur, qui delicta etiam ab Imperatore inter facta obligatoria referri

ferri recordatur pr. Inst. de oblig. quae quasi ex contr. pr. Inst. de oblig. quae ex delict. Quare non amplius obicrum erit, cur supra (§. 7.) differentiam factorum obligatoriorum euoluerimus.

§. 9.

Factum moraliter impossibile non est respectiue obligatorium.

Possibilitas moralis est attributum facti respectiue obligatorii (§. 8.), adeoque necessario seu inseparabiliter cum eo connexa. Et quum sublato attributo ipsum subiectum tollatur, cuius est attributum; negata possibilitate morali facti alicuius, id eo respectu non erit respectiue obligatorium. Vnde manifestum, *factum moraliter impossibile quia tale non esse respectiue obligatorium.*

§. 10.

Ergo etiam nec consensus nec dissensus illius moraliter impossibilis.

Adplicemus haec generalia ad dissensum eius, cuius negotia ab alio suscipiuntur ratione expeditionis eorum. Est ille vel moraliter possibilis vel non (§. 7.). Quare quum factum moraliter impossibile non sit respectiue obligatorium (§. 9.); *nec etiam dissensus eius moraliter impossibilis erit respectiue obligatorius.*

E. gr. Cum intersit reipublicae, ne vrbs ruinis deformetur l. 7. §. 10. ff. de A. R. D. dominus aedium tenetur ruinosas reficere. Quod si ipse facere negligat, & alius pro eo fecerit; iustum est, vt in refectionem scilicet necessariam consentiat. Si vero consentire noller; dissensus hic esset contra leges, & hinc moraliter impossibilis, adeoque nec respectiue obligatorius, conf. STRYK. V. M. de neg. gest. §. ult. in fine.

§. 11.

§. II.

Si quis dissentiente altero illius negotia expediuit; *Quid obser-*
uandum
contra eius voluntatem ea expediuisse dicitur. Haec *quod ad*
contraria voluntas vel moraliter possibilis est vel non. *dissensum*
Posteriori casu valent demonstrata (§. 10.). Priori vero *eius mora-*
casu distinguendum, vtrum, qui contra voluntatem *liter possi-*
hanc alterius eius negotia expediuit, eandem cognoue- *bilem?*
rit, an ipsam ignorauerit.

§. 12.

Si quis contra cognitam alterius voluntatem mora- *Si cognitus*
liter possibilem negotium eius expediuit; *fuerit; ex-*
expeditio ista *peditio non*
non est respectiue obligatoria. Si enim cognitus alterius *est respecti-*
dissensus fuerit moraliter possibilis; legibus non repu- *ue obliga-*
gnabit (§. 5.), ideoque illi respectu eius possibilitas *toria.*
quaedam agendi seu facultas moralis competit (§. citat.).
Quae cum iuris notionem sistat; dissentiens hoc casu
ius dissentiendi habet. Et quum alter dissensum hunc
cognoscat (per hypoth.); sciens contra ius alterius egit,
huncque laedendo leges violauit. Quapropter haec
eius expeditio, legibus quippe repugnans, moraliter im-
possibilis est (§. 5.). Quum vero factum moraliter im-
possibile eatenus non sit respectiue obligatorium (§. 9.);
si quis contra cognitam alterius voluntatem moraliter
possiblem negotium eius expediuit; expeditio ista non
est respectiue obligatoria.

Propositionem hanc ita determinate esse enunciandam;
nec in genere dici posse, expeditionem negotii alieni con-
tra alterius voluntatem factam non esse respectiue obliga-
toriam, facile perspici potest ex iis, quae supra (§. 10.)
demonstrauimus. Neque etiam hanc determinationem,

B

quod

quod scilicet cognita fuerit haec voluntas ab expediente esse superuacuum infra, (§. 13.) ostenderur. Idem hoc principium diuus FLAVIUS nolter stabiliiuit *l. ult. C. de negot. gest. vbi: Si contradixerit dominis & res suas administrare prohibuerit, nullam omnino esse contra eum post denunciationem actionem sancimus.* Conf. *l. 8. §. fin. ff. eodem.* vbi VLPIANVS in eandem abir sententiam, STRYK. *cautel. contr. Sect. 3. c. 1. §. 2.* Licet vero expeditio sub hypothesi Sphi praesentis non sit respectiue obligatoria; & ideo nec ius ex parte eius qui eam suscepit, nec obligationem ex parte alterius producat (§. 8. 9.); per se tamen patet, inde non posse inferri, eam quoque nec in se obligatoriam dici posse, seu non obligationem in suscipiente producere.

§. 13.

Si ignorans fuerit; distinguendum inter ignorantiam culpofam & non culpofam.

Quod si vero quis contra voluntatem alterius moraliter possibilem non cognitam negotia eius expediuerit; ignorantia haec vel culpofa est vel non. Si prius, cum actio culpofa sit moraliter mala, adeoque legibus contraria; moraliter impossibilis est (§. 5.), nec ius ex parte eius qui negotium expediuit, nec obligationem ex parte eius cuius est negotium producat (§. 9. 7. 6.). Sin posterius; cum moraliter mala dici nequeat; nec legibus repugnans, nec ideo moraliter impossibilis est (§. 5.). Vnde etiam eam respectiue obligatoriam esse, seu ius ratione expedientis & obligationem ratione alterius producere negari nequit (§. 7.). Quapropter *si quis contra voluntatem alterius moraliter possibilem culpofe non cognitam negotia eius expediuerit; expeditio haec respectiue obligatoria esse nequit, bene vero si ipsa facta contra voluntatem talem non culpofe incognitam.*

Prin.

erga mandatarium fines mandati excedentem. II

Principiis artis nostrae haec maxime esse consentanea, neminem fugere potest, qui illa vel leuiter degustauit. Eundem in modum PAVLLVM rationes subduxisse patet ex l. 15. ff. *mandati*. Conf. l. 26 ff. *eodem*. STRVV. *exerc.* 22. th. 17. ibique MVLLER. *Vinn. ad §. 9. Instit. mandati n. 1. in fine.* Vltim haec tenus euolutorum principiorum infra videbimus exuberantissimum. Arque haec de obligationibus ex dissensu eius concipiendis, cuius negotium alius quis suscipit. Iam ad illas, quae ex consensu eius fluunt, progrediendum.

§. 14.

Qui ad consensum alterius negotia eius sponte suscipit, in genere *procurator* vocatur. Consensus hic ratione eius, qui negotia suscipit vel signatus est vel non signatus (§. 3.). *Procurator* ergo vel signato vel non signato alterius consensu interueniente eius negotia expedit.

*Quid Procurator est
quotuplici
modo alterius negotia
expedit?*

Vocabulum procuratoris *πολύσημον* esse, & mox late, mox stricte accipi notissimum est. Latissima significatio est, quam ei tribuimus Spho praesente, quo sensu idem vocabulum etiam vsurpat CICERO in *Bruto* c. 4. & PAVLLVS *Recept. sentent. L. 3.* Non equidem inficiamur frequentiore esse eius adceptionem in sensu strictiori. Quum vero latissima significatio etiam ab vsu loquendi ICtorum non abhorreat; nulli dubitauimus, eam huic vocabulo hic tribuere, cum non adsit, quo talis concinnius possit insigniri.

§. 15.

Qui ad consensum alterius non-signatum negotia eius sponte expedit; *negotia illius gerere* dicitur. *fit ad con-*
Est igitur *negotiorum gestio* quasi contractus, quo quis *sensum non*
alterius signatum;

B 2

oritur ne-
gotiorum
gestio.

alterius non-signate consentientis negotia sponte suscipit. Ille cuius negotia ab alio suscipiuntur, *dominus* ratione eorum vocatur, & qui haec negotia suscipit, *negotiorum gestor* salutatur.

Iura & obligationes ultimato ex lege descendere, & pro diuersitate connexionis vel mediatarum vel immediatarum nomine venire, supra diximus (§. 6.). Obligationes mediatae legibus originem debent mediante facto aliquo obligatorio (§. 7.). Factum hoc vel legibus repugnat vel non, & posteriori casu vel conuentio est, seu consensum signatum partium inuoluit, vel non. Si hoc obligatio *quasi ex contractu* esse dicitur *pr. Inst. de oblig. quae quasi ex contr.* qua denominatione paulum inflexa Doctores ipsa facta *quasi contractus* adpellarunt. Iam cum negotiorum gestio negotium sit citra consensum partium signatum civilem producens obligationem; ratio manifesta est, cur in numerum quasi contractuum referatur. Causa impulsua negotiorum gestoris est pro-pensa ipsius in dominum negotiorum voluntas, cuius praesertim absentis utilitatem hoc modo promouendam studet, secundum dictum *EVRIPIDIS* in *Andromach.*

Τῶν γὰρ ἐκδήμων Φίλων

Δεῖ τοὺς κατ' οἶκον ὄντας ἐκπονεῖν πόχας.

quod etiam Imperator docet §. 1. *Inst. de oblig. quae quasi ex contr.*

§. 16.

Num probi-
bentis ne-
gotia geri
queant?

Prohibentis negotia non geruntur. Qui enim prohibet, signate dissentit quod ad negotium adhuc expediendum (§. 4.). Qui vero signate dissentit, non consentire dici potest (§. 2. 4.) adeoque nec non-signate consentire (§. 3.). Cum vero ille cuius negotia geruntur

runtur non - signate debeat consentire (§. 15.); prohibens esse nequit, seu, quod perinde est, prohibentis negotia non geruntur.

Hoc vero duntaxat valere de dissensu moraliter possibili, ex iis quae supra (§. 10.) diximus satis superque patet. Moraliter impossibilis pro nullo habetur, & perinde est ac si non adfuisset. Confirmant praesens theorema *VLPIANVS l. 8. §. 3. ff. de neg. gest. & Imperator c. loc. vit. C. eodem.*

§. 17.

Quod negotiorum gestor obligatus sit ad negotia domini vtiliter gerenda, & dominus ipsi vicissim ad indemnitatem teneatur; ex Pandectis, quantum satis est, demonstratum discimus. Neque magis quemquam fugere potest, duplicem inde actionem oriri, quarum altera directa, altera contraria vocatur. Dicunt vero *actionem negotiorum gestorum directam*, quam dominus contra negotiorum gestorem, & *contrariam*, quam negotiorum gestor contra dominum instituit ad obligationis expletionem.

Quae actiones ex negotiorum gestione oriuntur?

Negotium in genere obligatorium est, quod obligationem producit (§. 6.). Hoc fieri potest vel ratione vnius partis, vel ratione vtriusque simul. Illo casu $\tau\tilde{a}$ A tantum ius aliquod & $\tau\tilde{a}$ B eidem respondens obligatio comperit; hoc vero $\tau\tilde{a}$ B vicissim aliquod ius & $\tau\tilde{a}$ A alia eidem respondens obligatio. Si prius; negotium dicitur *vnilaterale*: sin posterior; *bilaterale*, quod iteram vel *absolute* vel *hypothetice* tale est, prout vel vtraque obligatio quod ad actualitatem per necessarias negotii determinationes seu essentialia eius, vel alterutra etiam per contingentes determinatur. Vnde illa obligatio etiam

B 3 est

absoluta quam *principalem* dicunt, haec hypothetica, quam etiam *minus principalem* salutant. Iam ex quacunque obligatione actio quaedam descendit, quam *directam* vocant, si ex principali, & contrariam, si ex minus principali oritur. Cum vero in Pandectis demonstraretur, negotiorum gestionem esse negotium hypothetice bilaterale, & obligationem negotiorum gestoris principalem, domini vero minus principalem esse; ratio adhaeret cur illam Imperator *directam*, hanc vero contrariam dixerit §. 1. *Inst. de oblig. quae quasi ex contr.*

§. 18.

An contraria competat ei, qui prohibentis negotia gessit?

Actio negotiorum gestorum contraria instituitur a negotiorum gestore contra dominum ad indemnitatem (§. 17.). Sed qui prohibentis negotia gessit, negotiorum gestor non est (§. 16.). Ergo etiam qui prohibentis negotia gessit contra ipsum actione negotiorum gestorum contraria experiri posse merito negandum.

Controversiam hac de quaestione olim fuisse apud maiores auctores, testis est Imperator l. 24. C. de negot. gest. Non amplius vero ipse nos dubitare passus est, cum ex sententia Salvii Iuliani controversiam ita deciderit, ut nullam ei vel *directam* vel *utilem contrariam* actionem concesserit, quatenus scilicet contra denunciationem egit. Interea tamen nec hodie desunt, qui cerebrina aequitate ducti ob vtilem expeditionem non obstante domini prohibitione actionem contrariam concedendam putant, quos inter AVTYMNVVS in *Cens. Gall. p. m. 29.* Sed videlicet eos refutantem STRYK. in *Vsu Modern. de neg. gest. §. 5.*

§. 19.

De expeditione negotii

Si quis signato domini consensu concurrente negotium illius sponte expediuit; consensus hic si tempore specte-

spectemus respectu negotii suscepti vel prior fuit seu anteriorum al-
cedens, vel posterior seu subsequens. Si prius obtine-
re ponamus; varii iterum casus probe distinguendi veni-
unt, qui diuersis contractibus locum praebent, prout mo-
di, quibus suscipitur negotium expediendum, variant. *terius ad
consensum
eius signa-
tum.*

§. 20.

Qui ad antecedentem domini consensum signatum *Quid man-
datum?*
negotium eius suscipit; ipsi declarat se negotium eius
expediturum (§. 1. 2.), adeoque ipsi hoc promittit. Qui
vero promissionem hanc alterius de negotio suo expe-
diendo efficaciter adceperat, id ipsi *committere* dicitur.
Quae quidem commissio vel ita fit, vt alter negotium
commissum gratis expediat vel non. Si prius; contra-
ctus vocatur *mandatum*. Sin posterius; quod pro ex-
deditione datur vel merces est vel aliud quid. Illo ca-
su contractus est *locatio conductio*, hoc vero *innominatus*
v. c. do vt facias. Quare *mandatum* definiunt per
contractum consensualem, quo quis ad gratuitam negotii
alieni expeditionem sponte se obligat. Qui alteri nego-
tia sua ita committit, *mandans* vocatur, & qui mandan-
tis negotia suscipit, *mandatarius*.

Differt ergo mandatum a reliquis negotiis huc perti-
nentibus in eo, quod gratuitum sit. Quod quidem ro-
mani ideo statuebant, quoniam mandatum non nisi cum
iis iniri censebant, quorum amicitia optime nobis esset
perspecta, vid. c. c. pro Sext. Rosc. Amer. c. 38. Hi vero
καπηλεύειν τὴν Φιλανθρωπίαν vili fuisse, si mercedem
pro officio adcepissent l. 1. §. vlt. ff. mand. Hoc interim
siccō praeterire pede non licet, quod quamuis in sequen-
tibus semper de mandatario simus loquuturi; demon-
stranda tamen ab aliis, qui vel ex contractu locationis, vel

ex innominato negotia alterius suscipiunt, possint adplicari. Quod quidem fieri posse lector philosophus facile perspiciet, cum ratio sufficiens praedicatorum in differentia mandatarii specifica non contineatur.

§. 21.

Num ignorans & prohibens dici possit mandasse?

Si quis ignoret, alterum negotia sua expediturum, vel etiam id facere ipsum prohibuerit; mandasse dici nequit. Ponamus enim, si fieri potest, ipsum mandasse. Necessè est ut commiserit alteri negotia sua (§. 20.), & per consequens ut promissionem eius de iis expediendis adceptauerit (§. cit.). Quod quum fieri nequeat, nisi sciat alterum negotia sua expedire velle; haec scientia ipsi non potest denegari. Quoniam vero hoc hypothese repugnat; palam est, eum qui ignorat alterum negotia sua expediturum, mandasse dici non posse. Q. e. primum.

Quum porro qui mandat, signate consentiat in expeditionem negotiorum suorum (§. 20.); non dici potest dissentire (§. 2.). Sed qui non dissentit, etiam non prohibet (§. 4.). Ergo etiam negotia sua expediri non prohibet. Vnde per immediatam consequentiam deducitur, eum etiam, qui prohibet, mandantem dici non posse. Q. e. alterum.

Si leges quaeras *conf. l. 40. ff. mandati ubi PAVLLVM ad stipulante POMONIO in eandem abire sententiam videbis.*

§. 22.

Quae actiones ex man-

tarii esse, omni adhibita diligentia negotium commissum expedire, sicut mandantis indemnem ipsum

ipsum ratione eius praestare, sciunt qui primis labiis *dato de-*
praecepta iuris degustarunt. Nec minus notum est, *du-* *scendant?*
as ex hoc contractu proficisci actiones, directam alteram,
alteram contrariam. Illa est, quam mandans contra
mandatarium, *haec* quam mandatarius contra mandan-
tem instituit ad satisfaciendum obligationi.

Conferantur quae diximus in scholio ad §. 19.

§. 23.

Actio mandati contraria instituitur a mandatario *Contraria*
contra mandantem ad indemnitatem (§. 22.). *non datur*
ubi non est mandans, ibi nec haec actio locum habebit. *contra*
Sed qui ignorat vel prohibet, mandans non est (§. 21.). *ignorant-*
Vnde *nec contra ignorantem vel prohibentem negotia ex-*
pediri actione mandati contraria experiri datur. *hibitumue.*

§. 24.

Mandatarius obligatus est ad negotia mandantis *Ius manda-*
expedienda, quatenus scilicet ille signare consentit (§. *tarii deter-*
20.). Iam vero ex obligatione ius aliquod concipiendum (§. 6.). Ergo etiam mandatarius ius habet negotia *minatur.*
mandantis expediendi, quatenus mandans in hanc expeditio-
nem consentit. *Ius ergo mandatarii qua talis ex*
consensu mandantis signato concipi datur, & quousque se
hic consensus mandantis extendit, eousque se etiam ius man-
datarii extendere dicendum est.

Præno haec alieo fluunt ex iis, quae supra diximus.
Quod mandatarius qua talis obligatus est facere, a man-
dante ipsi esse debet commissum (§. 20.). Quod a man-
dante ipsi commissum, in id mandans signate consentit
(§. citat.). Quod ergo mandatarius obligatus est facere,

C

per

per consensum mandantis signatum determinetur oportet. Quod vero obligatus est facere, ratione eius ipsi facultas moralis competit (§. 5.) adeoque ius tribuendum. Ergo etiam quod mandatarius facere ius habet, ratione eius consensus mandantis signatus adesse debet, seu ius mandatarii qua talis per consensum mandantis signatum determinatur. Eundem in modum Ictum *CATVM* rationes subduxisse patet ex l. 41. ff. *mandati*, ubi: *si is, inquit, qui mandatum suscepit egressus fuerit mandatum; ipsi mandati iudicium non competit.*

§. 25.

Fines mandati quid?

Consensus signatus mandantis est ratio iuris mandatarii qua talis ratione negotiorum expediendorum (§. 24.), & pro diuersa illius extensione huius etiam extensio variat (§. cit.). Iam cum consensus hic mandantis mox haec mox illa, mox plura, mox pauciora negotia, mox hunc, mox illum ea expediendi modum pro obiecto habere possit; quantum in illo ratione obiecti concipere licet, quod idem eodem modo, in iure mandatarii qua talis obtinet (§. cit.). Quod si hanc consensus quantitatem determinatam cogitemus; incidimus in notionem *finium mandati*. Vt adeo *fines mandati* nihil aliud sint, quam determinata haec consensus mandantis quantitas.

Ἐγγαφον quidem hoc vocabulum est, definitionem tamen eius leges non suppeditant, quam ideo hic dare debuimus, quod infra eadem ad demonstrandas alias veritates indigebimus. Interea licet notio distincta a clara formaliter differat; materialiter tamen eas posse coincidere ideo non negandum; immo conuenire debent, quatenus eundem conceptum obiectiuum habent. Quare etiam nostram finium mandati notionem cum clara, quae
menti

menti Imperatoris obuersata fuit optime conuenire, ex facili perspicui potest, modo adtendatur ad casus illos, ubi terminum hunc adhibet. Sic ipse §. 8. *Inst. de mandato*, qui exsequitur, inquit, *mandatum, non debet fines mandati excedere: ut ecce si quis vsque ad centum aureos mandauerit tibi ut fundum emeret, vel ut pro Titio sponderes: neque plus emere debet, neque in ampliorem summam fidei uero, alioquin non habebis cum eo mandati actionem.* Qui habitum sibi adquisiuit perspicendi abstracta in concretis, sine ullo negotio identitatem notionum cognosceret. Si cui mando, ut fundum mihi ad centum aureos emat; consentio in expeditionem certi alicuius negotii, quod tanquam partes complectitur 1) emtionem, 2) fundum aliquem, & 3) determinatum pretium. Sunt haec tria obiectum consensus, quae a mandatario expediri uolo. Si ille uero praeter haec tria commissa aliud quid faciat, u. c. maius quam determinauit pretium soluat; suscipit aliquid, quod obiectum consensus mei dici nequit, & extendit ita quantitatem eius ratione obiecti, quae duntaxat his tribus constabat. Sed Imperator etiam hoc negat factum esse intra fines mandati. Vnde manifestum, ipsum etiam huic termino eandem notionem tribuisse, quod nimirum sit *determinata consensus mandantis ratione obiecti expediendi quantitas.*

§. 26.

Fines mandati determinant quantitatem iuris mandatarii qua talis. Fines enim mandati sunt determinata consensus mandantis quod ad obiectum quantitas (§. 25.). Sed haec quantitas quantitatem iuris mandatarii determinat (§. 24.). Ergo etiam fines mandati eandem determinant.

Determinant quantitatem iuris mandatarii.

Sic mandatarium, qui fundum, quem ipsi vsque ad centum tantum emere mandauit, plus emit, ius non habere

bere plus impendendi Imperator negat c. §. 8. cum quod plus impendit intra fines mandati non contineatur. Unde etiam PAVLLVS l. 5. ff. mandati diligenter fines mandati custodiendos tradit, in quam sententiam etiam CAIVS abit l. 41. ff. eodem. Eandem hanc regulam inculcat SOPHOCLES in Tragoedia:

Ἔπερ καὶ Φύλασσε πρῶτα μὲν μόνον
Τὸ μὴ πιδυμῆν πομπὸς ἂν περισταὶ δεῖν.

§. 27.

Comprehendunt etiam tacitum mandantis consensus ea, quae eius quantitate (§. 25.). Cum vero ille sit signatus tacite mandata sunt. Constant enim determinata consensus (§. 3.), qui etiam tacite mandati complectitur (§. 3.); manifestum est, fines mandati etiam tacitum mandantis consensus continere.

Sic e. gr. qui mandat mihi, ut equum ipse 50. florenis vendam, ipso hoc facto declarat, se nolle quidem ut minus adiciam, consentire tamen in maius pretium adiciendum. Ponamus ergo me eundem equum 80. florenis vendere; quod intra fines mandati continetur feci. Quid? quod si maiori illum pretio vendere potuissem, & nihilo minus pro eo verbis expressum pretium adcepi, teneor mandanti ad pretium vulgare pro ratione loci & temporis supplendum, LAVTERBACH. *Conclus. Forens. Exerc. 30. thes. 2.* Quare optime VLPPIANVS l. 60. ff. de R. l. qui non prohibet pro se intervenire, mandare creditur, quod etiam confirmant l. 6. §. 2. l. 18. l. 53. ff. mandati. Simile exemplum tractat Imperator c. §. 8. in fine, & PAVLLVS cit. loc. §. in fine.

§. 28.

§. 28.

Cum necessario connexorum ea sit natura, vt vnum sine altero esse nequeat; qui vnum vult necessario connexorum, alterum etiam nolle nequit. Quodsi ergo in mandato cum expeditione negotii commissi quaedam necessario connexa sint; haec etiam eo ipso voluisse mandans intelligitur. Quare & haec vel expressis verbis mandauit vel non. Priori casu ea *explicite*, posteriori vero *implicite* mandasse dicitur.

Quae explicite & implicite mandata dicantur?

E. gr. Si quis mihi mandet, vt lipinae ipsi certas comparem merces; implicite etiam mandauit, vt eo proficiat, quum alias negotium commissum expedire nequeam. Cum vero profectio variis modis determinari possit, quia tam pedes quam eques eo ire, immo & curru vehi possum; omnes sub disiunctione non singuli implicite mandati sunt, cum non singuli necessario cum expeditione commissa connectantur. Conf. l. 2. ff. de iurisd.

§. 29.

Quod implicite mandatum, sub consensu tacito mandantis continetur. Quod enim implicite mandatum, in id mandans ea propter consentire dicitur, quod explicite mandauit, cum quibus ea necessario connexa sunt (§. 28). Quare cum consensus hic non immediate ex verbis inferatur; quod implicite mandatum, sub consensu tacito continetur (§. 3.).

Implicite mandata tacite mandata sunt.

§. 30.

Quod implicite mandatum, intra fines mandati continetur. Quod enim implicite mandatum, continetur sub consensu tacito mandantis (§. 29). Sed fines mandati etiam tacitum mandantis consensum continentur.

Adeoque etiam intra fines mandati continentur.

(§. 27.). Ergo etiam quod implicite mandatum intra fines mandati continetur.

Inlustrat hanc propositionem exemplum ad §. 28. adductum.

§. 31.

Quid servare vel custodire fines mandati.

Fines mandati quantitatem iuris mandatarii quae talis determinat (§. 26.). Non potest igitur mandatarius quae talis aliud negotium, nec alio mandatum expendere modo, quam ipsi consensu mandantis commissum. Huic obligationi mandatarius vel satisfacit vel non. Si prius; *fines mandati servasse vel custodiuisse* dicitur.

Sic si Caio mandem, ut equum Titii certo pretio mihi emerit, & ipse eundem non alium determinato non maiori pretio comparet; fines mandati ipsum servasse dicimus. Eundem huic termino notionem tribuisse PAVLUM manifestum ex *l. 5. pr. §. 2. 3. ff. mandati* ubi Ictus eum qui seianam domum centum emere iussus, aliam vel dictam quidem, maiori tamen pretio emerit, fines mandati custodiuisse negat.

§. 32.

Quid sit adimplere mandatum in forma specifica et per acquipollens.

Qui mandat signate consentit in expeditionem negotii sui (§. 20.), adeoque consensum signis declarat (§. 3.). Quod si signa haec voluntatis eius verba sint; duplex casus occurrit. Vel enim determinata voluntas ex solis verbis immediate potest concipi, vel ex verbis quidem, mediate tamen adsumtis aliis rationibus. Priori casu *sensum* verborum *litteralem*, posteriori vero *mentem* eorum nobis exhibet. Quo quidem casu posteriori mandatum perficitur vel secundum *sensum* horum verborum

borum litteralem, vel eo neglecto secundum mentem eorum. Qui secundum sensum verborum mandantis litteralem mandatum perficiunt, adimplere illud dicuntur *in forma specifica*, sicut *per aequipollens*, qui eo neglecto idem faciunt secundum mentem eorum.

Rem ipsam ius nostrum non ignorare licet, terminos non habeat, mox dicenda abunde docebunt. Vnde etiam simul adparebit, nos terminos hos menti legum & vsui loquendi Actorum conformiter definiuisse. Ponamus e. gr. me Titio mandare, vt centum aureos mihi a Mevio mutuos dari curet, & hunc in finem pro me in hanc summam fideiubeat. Ponamus vero Titium loco intercessionis tanquam medium finis propositi mandatae, eandem summam proprio nomine a Mevio mutuam sumere, & mihi vicissim dare. Per aequipollens mandatum eum adimpleuisse dicimus, quod in forma specifica factum fuisset, si actu pro me in summam determinatam intercessisset.

§. 33.

Si quis per aequipollens mandatum perfecit; fines mandati adhuc seruasse dicendus est. Qui enim per aequipollens mandatum perficit, secundum mentem verborum mandantis negotium commissum effectum dat (§. 32.). Sed mens verborum species voluntaris signatae loquentis est (§. cit.). Ergo qui per aequipollens mandatum perficit, quod ipsi commissum secundum voluntatem seu consensum signatum mandantis expedit. Qui vero negotium secundum consensum signatum mandantis perficit, fines mandati seruat (§. 31.). Ergo etiam qui illud per aequipollens perficit.

In

In Ontologia docemur, eadem sibi semper substitui posse eo respectu quo eadem sunt. Iam quum τὰ ἰσοδύναμα eadem sint, quatenus ut talia considerantur; necesse etiam est, ut hoc respectu vnum in locum alterius substitui queat, & perinde sit, vtrum mandatarius mandatum in forma specifica, an per aequipollens expediat. Nec aliter iuris nostri auctores sensisse, textus loquuntur non vnus. Sic PAVLEVS l. 46. ff. mandati, quotiens, inquit, incertum vel plurium causarum mandatum sit; tuoc licet aliis praestationibus exsoluta sit causa mandati, quam quae ipsi mandato inerant, si tamen hoc mandatori expedierit, mandati erit actio. Idem confirmat SCARVOLA l. ult. §. 1. in fine ff. eodem, vbi visionem proponit haut ab similem ei quam dedimus in scholio Sphi praecedentis. Dissentit STRYK VJ. Modern. tit. mand. §. 3. quod ad mandatum qualificatum. Si vero conferas §. 3. cum praecedente; non obscurum erit, eum notionem mandati qualificati immutasse, & quod §. 3. continetur huc non tanquam exceptionem pertinere.

§. 34

Quis excedere fines mandati dicatur?

Si mandatarius obligationi suae fines mandati seruandi minus convenienter egerit, vel nullum omnino negotium expediuit, vel aliquod quidem a determinato tamen commisso negotio diuersum. Illo casu mandatum in totum neglexisse, hoc vero fines eius excessisse dicitur.

E. gr. Si Caio mandem, ut in auctione quadam publica certum mihi librum determinato pretio emat, nec ipse fines mandati custodiendo, quod ipsi commissum expediuerit; vel nullum omnino librum emit, vel emit quidem sed non quem volui, aut quo volui pretio. Si illud fecit; mandatum in totum neglexit; sin hoc; non neglexit quidem, attamen fines eius excessit. Conuenien-

nientiam distinctae huius notionis cum clara, quae menti Imperatoris & Ictorum obuerlata est, abunde docent §. 8. *Inst. de mandato. l. 5. pr. §. 1. sqq. ff. eodem*, ubi casus propositos eam continere haut difficulter perspiciet, qui non omni destituitur acumine peruidendi abstracta in concretis.

§. 35.

Si mandatarius fines mandati excedit; mandans hoc vel scit, vel ignorat. Si mandans scit mandatarium mandati fines excedere, iterum vel contradicit, vel non.

Diuerfus casus ratione scientiae mandantis.

§. 36.

Si mandatarius praesente & sciente nec contradicente mandante fines mandati excedat; eos non excessisse censendus est. Si enim mandans praesens scit, mandatarium diuersum negotium a commisso expedire, nec tamen contradicit; ipso hoc facto declarat, se in expeditionem mandatarii consentire (§. 3.). Perficit ergo mandatarius negotium ad signatum mandantis consensum (§. cit.); adeoque quum eo ipso fines mandati seruet (§. 31.); non eos excessisse dici potest (§. 34.).

Num videatur excessisse, qui id facit praesente & sciente mandante nec tamen contradicente?

Contradictorium quidem esse viderur fines mandati excedere, & eos non excedere. Sed paullum attendenti statim patebit, nihilominus liberam esse a contradictione adfersionem nostram. Non enim hoc casu vnum, sed reuera duplex mandatum adest, & hinc idem quidem non tamen de eodem affirmatur & negatur. Ratione prioris mandati mandatarius utique fines mandati excedit, cum faciat quod ab ipso diuersum. Quoniam vero posterius tacitum priori latius patet; respectu eius fines seruaui. Vnde eatenus etiam, cum voluntas posterior

D

deroget

deroget priori, in genere dicitur fines mandati non exēssisse. Conf. Perillustr. Academiae nostrae Cancellarius L. B. a WOLFF *Iur. Natur. Part. III. Cap. II. §. 702.*

§. 37.

*Duo modi
eruntur
fines man-
dati exce-
dendi.*

Si mandatarius fines mandati excessit, expediunt quidem negotium aliquod, diuersum vero a negotio commisso (§. 34.). Iam diuersorum duo sunt genera, Sunt enim vel ita comparata, vt simul consistere nequeant & vnum alterum tollat, vel contraria se ratione habent. Illa *opposita*, haec vero *disparata* vocantur. Quare quum mandatarius fines mandati excedens diuersum faciat a negotio commisso (§. citat.); *vel oppositum vel disparatum eius faciet*, quod ex mandato ipsi erat faciendum.

E. gr. Si Caio mandem, vt mihi in auctione librum aliquem, sed non nisi pretio 6 florenos non excedente emas, ipse vero 8 florenis eundem mihi comparet; fines mandati excessit faciendo oppositum eius quod facere debebat. Nam librum aliquem non nisi 6 florenis emere, & pro eodem 8 florenos dare contraria sunt, & simul stare nequeunt. Si vero ponamus Caium praeter librum determinatum alium quemdam aequo pro me emere pretio; fines mandati quidem iterum excessit, cum ipsi hoc non commiserim. Quoniam vero emtio alius libri non tollit emtionem libri determinati; non exclusiue commissam; quod Caius facit excedendo fines mandati, disparatum est a negotio commisso.

§. 38.

*Quid sit
violare &
migrare si-*

Si mandatarius fines mandati excedens oppositum seu contrarium faciat eius, quod ipsi erat faciendum; *contra fines mandati: sin disparatum eiusdem; praeter*

praeter fines mandati agere dicitur. Illo casu eum bre- *nes man-*
uitatis ergo *fines mandati violasse*, hoc vero *migrasse di-* *dati*
gemus.

En igitur duplicem modum, quo mandatarius man-
dati fines excedere potest ex ipsa eius notione concipiend-
um. Communiter has species non solent distinguere.
Sed diuisionem hanc maxima non destitui utilitate ex se-
quentibus patebit. Qui fines mandati violat, facit, quod
ex non mandato facere debebat. Qui vero eos migrat,
facit, quod non ex mandato facere debebat. Ἄρρατος
quidem est haec diuisio quod ad terminos, sed ideo eam
nullum in legibus inuenire praesidium, nemo sane adser-
ret, & contrarium, quae sequuntur, docebunt eviden-
tissime.

§. 39.

Si quis mandati fines violat; eatenus negotium pro- *Qui violat*
hibentis facit. Qui enim mandati fines violat; facit *fines man-*
oppositum eius quod ex mandato facere debebat (§. 38.). *dati, prohi-*
Si negotium, quod expedit, oppositum est negotio *bentis nego-*
mandato; vtrumque simul consistere nequit, sed illud *gium facit.*
hoc tollit & contra (§. 37.). Quare quum mandans
hoc perfici voluerit (per hypothec.), & illius omisso
cum hoc necessario connexa sit (§. citat.); non potuit
etiam non illius omissionem velle (§. 28.). Qui vero
vult aliquod negotium omitti seu non fieri, ille quod
ad eius expeditionem dissentit (§. 2.). Quare man-
dans etiam ratione eius pro dissentiente habendus est,
& cum hanc suam voluntatem facto declarauerit (per
demonstr.), pro prohibente (§. 5.). Si quis igitur
fines mandati violat, eatenus negotium prohibentis
gerit.

Ponamus me Titio mandasse, ut mihi unicum equum marem nigri coloris emat. Ponamus eum mihi emisse equam albi coloris. Cum contrarium fecerit eius, quod facere ex mandato debebat; fines mandati violavit. Sed ecquis inficias ibit, prohibentis eum negotium fecisse? Eo ipso enim dum ipsi declaro, me velle unicum equum marem nigri coloris, simul ei significo, me nolle quemcunque alium, adeoque talem meo nomine emere ipsum prohibeo. Et si nihilo secius emit; contra prohibitionem meam illud fecisse merito dicendus est. Atque hanc prohibitionem hoc casu in genere adesse, demonstratione §phi praesentis satis apparet, quam tam expressam quam tacitam esse posse, facile est ad existimandum.

§. 40.

*Nec habet
ratenus
mandati
actionem
contrariam*

Qui prohibentis negotia expedit, contra eum actionem mandati contrariam instituere nequit (§. 23.). Quem vero mandatarius, quatenus fines mandati violat reuera prohibentis negotia gerat (§. 39.); *illi etiam ratenus actio mandati contraria contra mandantem merito deneganda.*

E. gr. Si in casu paragraphi praecedentis Titius equam albi coloris aequo sane pretio pro me emit; mandatarius tamen mecum agere nequit ad pretium eius rependum. Quum enim equam illam emendo violaverit fines mandati; contra prohibitionem meam hoc fecit, ideoque non ut mandatarius. Idem etiam adserit PAVLVS l. 40. ff. mandati ad stipulante CATO l. 41. ff. eodem, qui si is, inquit, qui mandatum suscepit excessus fuerit mandatum; ipsi mandati iudicium non competit.

§. 41.

§. 41.

Quae opposita sunt nihilominus in quibusdam tamen determinationibus conuenire possunt. Quodsi ergo mandatarius fines mandati violando oppositum negotium perfecerit; negotium hoc in quibusdam tamen determinationibus conuenire potest cum negotio expediendo, & per consequens cum voluntate mandantis. Quatenus negotium expeditum cum voluntate mandantis conuenit; eatenus mandatarius fines mandati seruauit (§. 31.). Quatenus fines mandati seruauit; eatenus ius agendi habuit (§. 26.), & per consequens mandantem sibi obligatum tenet (§. 7.), quo nomine ipsi actio mandati contraria competit (§. 22.). Quare merito inferimus, *mandatarium fines mandati violantem nihilominus tamen, quatenus negotium expeditum voluntati mandantis conforme est, eo nomine cum eo mandati agere posse.*

Quae tamen ipsi non deneganda, quatenus negotium expeditum cum voluntate mandantis conuenit.

Ideas oppositas de se inuicem quidem negari secundum totam comprehensionem collectiue non vero distributiue sumtam logici demonstrant. Quare etiam negotia opposita licet in quibusdam determinationibus differant, in aliis tamen conuenire possunt. Ponamus e. gr. Sempromium mihi mandasse, ut Titii horologium aureum ipsi 50 aureis emam. Ponamus Titium non nisi 60 aureis idem vendere velle. Quodsi tot ipsi soluo; fines mandati violauit, cum contrarium fecerim eius, quod facere me oportebat. Licet vero, quod feci, diuersum sit a negotio commisso; in multis tamen cum eo conuenit, & differentia tantum absoluitur 10 aureis, quos adhuc contra voluntatem mandantis pro horologio dedi. Violauit igitur fines mandati solum quod ad hos decem aureos, & quod ad reliquum eos custodiui. Iam cum actio mandati

dati *contraria* mihi tantum denegetur, quatenus fines mandati violati (§. 40.), aequum est, ut quatenus per expeditionem negotii illi violati non sunt, actio haec mihi concedatur. Procul dubio igitur contra Sempronium mandati agere possum ad adiciendum horologium emtum pro pretio 50 aureorum, quos in eius emtionem impendi voluit. Controversia hac de re iam olim inter *LABEONIS & CAPITONIS* adseclas fuisse agitatam ex *l. 3. §. 4. ff. mandati* discimus. Videlicet *SABINVS & CASSIVS* negabant mandatario contra mandantem actionem mandati in hypothese proposita competere, quatenus scilicet intra fines mandati esset versatus. Ratio quam *PAVLVS* eandem amplexus sententiam *c. l. 3.* adfert, sublesta erat, quod iniquum esset vni dari actionem, alteri vero denegari. Contra ea *NERVA & PROCVLVS* existimabant, mandatarium contra mandantem recte mandati agere posse, quatenus nimirum negotium expeditum voluntatis mandantis esset conforme. Et haec sententia tanquam rationi & aequitati consentanea non tantum confirmata est *l. 4.* sed ipse etiam Imperator hanc litem dedit secundum *PROCVLEIANOS §. 8. Inst. de mandato*. Aliam huius theorematris demonstrationem dedit Perillustis *L. B. a WOLFF l. c. §. 686.*

§. 42.

Nec etiam negotiorum gestorum.

Qui prohibentis negotia gerit, contra dominum etiam actione negotiorum gestorum *contraria* experiri nequit (§. 18.). Quare quum qui fines mandati violat, eatenus prohibentis negotia gerat (§. 39.), *nec actio negotiorum gestorum contraria ipsi contra mandantem erit concedenda.*

Sic in casu scholii ad §. 39. Titius nec tanquam negotiorum gestor pretium reperere potest, quum prohibentis negotia geri nequeant (§. 6.). Olim de hac quaestione

sione controuersiam fuisse inter ICtos, iam supra notauimus ad (§. 18.). Sed expresse confirmat nostram propositionem PAVLLVS l. 40. ff. *mandati* ubi ad stipulante POMPONIO taxat, qui hoc casu *utilem actionem* concedendam arbitrantur. Eodem etiam modo Imperator litem decedit l. ult. C. *de negot. gest.* Interea hic reperendum, quod iam supra diximus, scilicet dissensum prohibentis esse debere moraliter possibilem, cum alias nihilominus actioni negotiorum gestorum locum faciat.

§. 43.

Qui fines mandati violat, prohibentis negotia gerit (§. 39.). Expedit igitur negotium contra signatam alterius voluntatem (§. 5.). Hanc voluntatem mandatarius cognoscit, vel si ignoret, in culpa eius ignorantia est, cum signa praesto sint, vnde illam scire potuisset (§. 39. 2.). Quod si ergo haec mandantis voluntas moraliter possibilis fit; *fines mandati violans mandatarius vel contra cognitam vel saltem culpose ignoratam mandantis voluntatem moraliter possibilem negotium eius peragit.*

Agit contra cognitum vel culpose ignoratam alterius voluntatem.

§. 44.

Si mandatarius fines mandati violat contra voluntatem mandantis moraliter possibilem; mandantem hoc facto, quatenus scilicet fines violauit, nullo modo obligat se dicendus est. Nam si fines mandati violat; contra cognitam vel saltem culpose ignoratam mandantis voluntatem negotium eius expedit (§. 43.). Sed talis expeditio non est respectiue obligatoria, nec priori casu (§. 13.) nec posteriori (§. 15.). Ergo etiam mandatarius fines mandati hoc modo violans, eatenus dominum nullo modo obligauit.

Adeoqae mandantem plane non obligat.

Pona-

Ponamus me Caio mandasse, vt Sempronio non vltra 50 aureos mutuos det. Si Caius plures v. c. 60 ipsi dedit; fines mandati violauit contra voluntatem meam moraliter possibilem. Quare etiam Caius me non obligatum tenet ratione eius quod contra fines mandati fecit, sed si damnum incurrit; imputet sibi, quod non fines mandati seruauerit.

§. 45.

Nec iure gaudet indemnitate petendi.

Ex obligatione ius concipitur (§. 7.). Quare quum in hypothsi §phi praecedentis in mandante sub addita limitatione nulla sit obligatio respectu mandatarii (§. 44.); *mandatarius etiam nullum ius habet a mandante indemnitate petendi, quatenus nimirum fines mandati violauit.*

Hinc etiam Imperator in *l. fin. C. de negot. gest.* ei qui prohibentis negotium expedit *nullam esse aduersus eum vel directam vel vtilem actionem* expresse fanciuit. Nullum igitur mandatario hoc casu remedium suppetit ad indemnitate consequendam, quoniam in genere iure eam petendi destituitur.

§. 46.

Mandans tamen contra eum recte mandati agit.

Ponamus vero mandatarium fines mandati violentem hoc facto mandanti damnum intulisse. Quum ex contractu obligatus fuerit ad commissum negotium in vtilitatem mandantis perficiendum (§. 22.); patet eum obligationi suae minus conuenienter egisse. Et quia ad satisfaciendum eidem mandanti actio mandati directa competit (§. cit.); nullum dubium est, *quin mandans, si mandatarius fines mandati violando ei damnum intulerit contra eum hoc nomine mandati experiri queat.*

Adcidit

Adcidit igitur hoc casu, ut mandans contra mandatarium agere queat, non vero reciproce mandatarius contra mandantem. Quod etiam CARVS docet l. 41. ff. mandari vbi: potest etiam ab una duntaxat parte mandati iudicium dari. Nam si it, qui mandatum suscepit, egressus fuerit mandatum; ipsi quidem mandati iudicium non competit, at ei qui mandauerit aduersus eum competit.

§. 47.

Haec de priori modo fines mandati excedendi, *Transitus*
& de iuribus & obligationibus inde descendentes. *ad alterum*
Restat, ut adhuc de posteriori dicamus, qui obtinet si *modum ex-*
negotium expeditum diuersum a negotio commissio ad *cedendi fi-*
idem se non ut oppositum, sed ut disparatum habeat, seu *nes man-*
si mandatarius fines mandati migrauerit (§. 38.). *dati.*

§. 48.

Si mandatarius fines mandati migrat; eatenus igno- *Qui migrat*
rantis mandantis negotium expedit. Fac enim, si fieri *fines man-*
potest, mandantem non ignorare mandatarium fines *dati, igno-*
mandati migrare. Scit ergo mandatarium negotium a *rantis ne-*
commissio diuersum expedire (§. 34.). Cum negotium *gotium ex-*
disparatum sit cum voluntate signata (§. 38.); oppositum *pedit.*
ei esse nequit (§. 37.), adeoque nec ipse signate dissentit
(§. 4.). Quare quum sciat (per hypoth.), nec contra-
dicat (per demonstr.); hoc facto declarat, se in factum
mandatarii consentire (§. 23.). Adest ergo mandantis
consensus tacitus (§. 3.), atque mandatarius fines manda-
ti non excessit (§. 34.), & per consequens non migravit
(§. 38.). Quod quum hypothesei repugnet; palam est,
mandatarium fines mandati migrantem eatenus ignorantis
mandantis negotium expedire.

Ponamus e. gr. Caium iter aliquod suscepturum mihi mandare, vt absentis eius agrorum curam geram. Ponamus porro interea aedes eius adeo ruinosas fieri, vt refectione indigeant. Quod si eam suscipio; vtique facio aliquid diuersum a negotio mandato, & hinc fines eius excedo. Cum tamen contrarium non sit eius, quod facere me oportet; praeter fines mandati hoc fecisse, seu eos migrasse dicendus sum. Sed quis est, qui non videat, me eatenus inscii & ignorantis Caii negotium expediuisse?

§. 49.

Ideoque non habet actionem mandati contrariam

Qui ignorantis negotium expedit, eatenus mandatarium dici nequit (§. 21.); nec actionem mandati contrariam habet (§. 23.). Quare quum fines mandati migrans ignorantis negotium gerat (§. 48.); *eatenus etiam ipsi actio mandati contraria non competit.*

Sic e. gr. in casu scholii praecedentis si impensas feci in refectionem aedium Caii mihi non mandatam; earum nomine mandati cum eo agere haut quaquam liceat. Actio enim mandati contraria eatenus tantum mihi suppetit, quatenus ex mandato aliquid peregi, nec extendenda ad ea, quae extra mandatum facta sunt.

§. 50.

Vnde in genere inferitur, eam nulli fines excedenti competere.

Dupliciter fieri potest, vt mandatarium fines mandati excedat (§. 38.). Sed siue vno, siue altero modo faciat; nunquam eatenus actionem mandati contrariam instituere potest (§. 40. 49.). In genere ergo dicendum, *mandatario, qui fines mandati excessit, eatenus contra mandantem actionem mandati contrariam non competere.*

Hinc

Hinc etiam CAIVS supra c. l. 41. ff. mandati generaliter loquitur, si is, inquit, qui mandatum suscipit, egressus fuerit mandatum; ipsi mandati iudicium non competit. Licet vero ex demonstratis adpareat, mandati actionem mandatario dicta sub hypothese non concedendam; non tamen inde etiam ad alias actiones ipsi denegandas concludere licet. Ratione eius qui fines mandati violavit, id supra demonstratum dedimus (§. 44 45.). Quid vero circa eum obtineat, qui fines mandati migravit, ulteriori disquisitione adhuc eruendum.

§. 51.

Si mandatarius fines mandati migrat; non prohibentis negotium suscipit. Fac enim prohibentis negotium esse susceptum. Ergo mandans signate dissentit (§. 4.), ideoque dissensum suum factis declaravit (§. cit.). Erit igitur negotium contrarium eius voluntati signatae (§. 37.), & hinc non disparatum cum ea (§. citat.). Ergo etiam mandatarius fines mandati non migrat (§. 38.). Quod quum sit contra hypothese; si mandatarius fines mandati migrat; eatenus non prohibentis negotium suscipit.

Qui migrat
fines non-
prohibentis
negotium
facit.

Veritas huius propositionis in casu singulari manifestissima adparet, quod perspicuum erit, demonstratione eius ad casum scholii ad §. 48. applicata. Simul ac enim ponamus, me prohibentis CAII negotium gessisse susceptum eius refectione; quilibet statim perspicet, notionem totum migrare fines mandati congruere, & conspiciem eius, scilicet violationem finium eo ipso poni.

§. 52.

An inde
concludi
queat ad
consensum
alterius
non-signa-
tum.

Quapropter cum mandans hoc casu nec signate consentiat (§. 48. 3.), nec etiam signate dissentiat (§. 51.); adhuc de non-signato eius tam consensu quam dissensu dispiciendum. Uterque non ex signis eius arbitrariis, sed ex aliis concipitur rationibus (§. 3. 4.). Quare in dato quolibet casu attendendum, an rationes adsint, ex quibus consensus eius non-signatus colligi queat, nec ne.

Quum infra demonstraturi simus, mandantem fines mandati migrantem in negotiorum gestorem degenerare posse; non probasse sufficit, eum ignorantis & non prohibentis negotium gessisse. Sed quum dominus negotiorum non-signate consentire debeat, necesse est, ut in hunc etiam consensum inquiramus, quod sequentibus fiet.

§. 53.

Quando
quis aliquid
non-signate
velle dici
queat?

Voluntas nostra determinatur per motiua. Haec sunt repraesentationes boni alicuius vel mali. Bonum est, quod statum nostrum perficit, & malum, quod illum imperfectiorem reddit: Illud etiam utilitatem, hoc damnum adferre dicitur. Quodsi igitur, adpareat, negotium aliquod ita comparatum esse, ut alteri inde utilitas quaedam obueniat, vel ille saltim id existimet; merito iure id non-signate velle dici potest (§. 3.).

§. 54.

Idem ad
consensum
non-signa-

Si quis eiusmodi negotium alienum expedit; non-signatus in eius expeditionem alterius consensus adest. Si alter enim quis tale negotium expedit; dici potest non-

non-signate velle, vt id expediatur (§. 53.). Quare cum qui id actu expedit, idem velit (§. 2.); cogitamus identitatem voluntatum duorum in negotio aliquo effectum dando, & per consequens consensum (§. cit.). Et quoniam ille ex parte eius, cuius est negotium, non signatus est (§. 53. 3.); patet, si quis eiusmodi negotium expediat, consensum alterius in expeditionem eius non signatum adesse.

§. 55.

Si mandatarius fines mandati migrans negotium perfecerit, quod ita comparatum est, ut domino inde utilitas quaedam vel actu obueniat, vel ipse saltim eam sibi inde obuenire credat; eatenus negotiorum gestor mandantis est. Si enim negotium, quod praeter fines mandati suscepit, ita comparatum fuerit; mandatarius non-signate in eius expeditionem consentire dici potest (§. 54.). Mandatarius ergo hoc casu negotium alterius non-signate consentientis expediuit. Qui quum negotiorum gestor vocetur (§. 5.); mandatarius eatenus recte mandantis negotiorum gestor est.

Sic in casu scholii ad §. 48. quod ad refectionem aedium negotiorum gestor Cui sum, licet quod ad culturam agri eius sim mandatarius. Evidentia propositionis nititur canone logicorum tritissimo, cui comperit definitio eidem etiam competere definitum. Characteres definitionis mandatario dicta sub hypothese competere, quantum satis est, euicimus. Quapropter nullum amplius superest dubium, quin idem negotiorum gestor nomine possit insigniri.

§. 56.

*Vnde ipsi eo
casu actio
negotiorum
gestorum
contraria
competit.*

Negotiorum gestori ad indemnitate[m] consequendam actione negotiorum gestorum contraria contra dominum experiri licet (§. 18). Iam vero mandatarius, si fines mandati migravit, sub hypothese §phi praeceidentis vt mandantis negotiorum gestor considerari potest (§. 55.). Ergo etiam largiendum est, *ipfi sub his determinationibus actionem negotiorum gestorum contrariam contra mandantem ad indemnitate[m] consequendam iure competere meritissimo*

Celebris non quidem inter conditores, sed interpretes iuris controuersia agitata fuit, vtum mandatarius fines mandati excedens contra mandantem negotiorum gestorum contraria experiri queat. Genuinam eius decisionem ex ipsa rei natura deductam suppeditat §. praesens conlatus cum §. 42 scilicet distinguendo esse respondendum, inter eum qui fines mandati violauit, & qui eos migravit, ita vt illi quidem actio denegeretur, non vno huic, quatenus negotium vtiliter gessit. Nec obstat l. 37. §. 1. ff. de pecul. vbi Ictus dominum, qui seruo vicarium octo aureis emere permiserat, cum ille decem eum emerit, non teneri adserit soluere pretium vltra summam determinatam, aut solum venditori relinquere. Cum enim seruus contra voluntatem domini vicarium pluris emisset; haut obscurum est, hunc textum huc plane non pertinere, sed potius ad violationem finium mandati, de qua idem docuimus supra (§. 44 45). Idem respondendum ad l. 31. §. 4. ff. de neg. gest. vbi PAPINIANVS libertos defuncti, qui ad sumtum monumenti certam pecuniae summam adcipere debebant, quod amplius ab ipsis erogatum iudicio negotiorum gestorum repetere negat. Ratio enim, quam subiungit, *voluntatem nimirum finem erogationis fecisse*, euidentissime docet, quod liberti amplius

plus impenderit, contra fines mandati esse factum, quo nomine nullam ipsis competere actionem supra euicimus. Eodem fere modo rem explicat PEREZ. ad Cod. tit. mandati n. 14. Verba eius haec sunt: *Conciliari possunt isti textus* (scilicet l. 2. l. 45. ff. de neg. gest. cum l. 31. §. 4. ff. eod.) *hac distinctione, aut dominus specialiter prohibuit, ne eius negotia gereret, vel ne fundum pluris, quam praescripsit, emeret, & hoc casu negotiorum gestorum actio non competit gestori, quamuis utiliter gesserit, l. ult. C. de negot. gest. aut dominus specialiter non prohibuit, ne praedictum fundum pluris quam mandauit emeret, neue negotia eius gereret, quia tamen gessit utiliter, aequum est, actionem negotiorum gestorum ipsi competere.* Adlegat *ἐπιπέδου* CASTRENS. ad l. ult. C. mand. MYNSING. & BARON. ad §. 8. Instit. eodem. Dissentiunt quidem multi, nunquam mandatario fines excedenti actionem competere adferentes, inter quos HVBEE. ad Instit. tit. mand. n. 6. VINNIUS ad §. 8. Instit. eodem. Sed minus sufficientem sententiae suae rationem adferunt. Cum enim notio *τῶν* excedere fines mandati ipsis nec analytice nec synthetice distincta sit; addidit, ut de genere adfirmandum putent, quod de vna duntaxat specie valet. Obseruata igitur distinctione supra (§. 31.) tradita, haur difficilis est ad argumenta eorum responsio, cuius exemplum in explicatione loc. cit. dedimus. Quod si ergo verum est, ut est verissimum, mandatario fines mandati migranti actionem negotiorum gestorum, positis terminis habilibus, competere; facile potest diiudicari quaestio, qualis sit haec actio *directa*, an *utilis*? Quum enim omnia ea adsint, quae ex verbis legum ad hanc actionem requiruntur; nihil sane impedit, quo minus *directam* hanc vocare actionem queamus.

§. 57.

Sicut man-
danti ca-
dem.

Et quoniam actio, quam dominus, contra negotio-
rum gestorem qua talem instituit, negotiorum gesto-
rum directa vocatur (§ 17.); ex iisdem principiis patet,
*mandantem etiam hoc casu, si quid sibi a mandatario
praestandum velit, ad id consequendum actionem negotio-
rum gestorum directam instituire debere (§. 55.).*

Sufficiant haec pro instituti scopo & temporis ratione
de obligatione mandantis erga mandatarium, quatenus
hic fines mandati excessit, ex voluntate mandantis nego-
tium antecedente concipienda. Proximum esset, ut de
ea etiam ageremus, quam ex voluntate eiusdem subse-
quente concipere licet. Amplissimus quidem hic nobis
se aperiret campus disserendi de ratihabitione eiusque ef-
fectibus, & gravissimus maximeque arduas inde veritates
eruendi. Sed quum specimen hoc iam in maiorem,
quam apud animum constitui, molem excreuisse videam,
praeterea & temporis, qua premor, angustia hic pedem si-
gere suadeat; colophonem ei hic imponere, & re-
liqua volente Deo aliis referuare tem-
poribus licebit.

T A N T V M.

Halle, Diss., 17 46/47

ULB Halle

002 729 377

3

58

13
29
1747 26

D. GVSTAVI BERNHARDI BECMANNI
PROFES. IVRIS AC PHILOSOPHIAE ORDINARI
IN ACADEMIA GOETTINGENSI,
DISSERTATIO
DE
OBLIGATIONE MANDANTIS
ERGA
MANDATARIVM FINES
MANDATI EXCEDENTEM
PRO GRADV DOCTORIS
IN ACADEMIA FRIDERICIANA
A. R. S. MDCCXXXVII. MENS. APRIL. HABITA.

*Ob raritatem & argumenti praestantiam denuo
typis expressa.*

HALAE MAGDEBVRGICAE STANNO HENDELIO
M DCC LXVII.

(5)

